

УДК 621.658.2

О.А. Євтушенко

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто інформаційне забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства. Обґрунтовано необхідність формування інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів підприємства. Охарактеризовано складові інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства. Запропоновано напрями удосконалення інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства за рахунок оптимізації руху інформаційних потоків підприємства, а також системи автоматизації управління підприємством.

Ключові слова: основні засоби, відтворення основних засобів, інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Необхідність оновлення основних засобів та їх відповідність сучасним технологіям є однією з першочергових проблем, які стоять сьогодні перед машинобудівними підприємствами України. Випуск конкурентоспроможної продукції можливий лише за наявності відповідної матеріально-технічної бази.

В умовах економічної кризи в Україні фінансування витрат, пов'язаних з відтворенням основних засобів, є ускладненим. Зниження обсягів виробництва, проблеми зі збутом продукції, інфляція є причинами негативних результатів діяльності машинобудівних підприємств. За підсумками 2014 р. індекс цін виробників промислової продукції склав 131,8%, індекс промислової продукції машинобудування – 78,7% [1; 2]. Високі темпи інфляції практично роблять неможливим навіть просте відтворення основних засобів за рахунок амортизаційних відрахувань.

Для вирішення цих проблем необхідне більш ефективне управління відтворенням основних засобів підприємств. Одним з напрямів його покращання є удосконалення інформаційного забезпечення механізму управління відтворенням основних засобів підприємства. Тому вивчення інформаційного забезпечення механізму управління відтворенням основних засобів машинобудівних підприємств є важливим напрямом дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним аспектам формування та удосконалення інформаційного забезпечення механізму управління підприємств присвячено праці М.П. Войнаренка та Л.В. Овод [3], А.А. Варави [4], С.А. Ткаченко [5], О.А. Гавриш та С.М. Савченко [6], С.В. Гушка [7], Н.С. Меджибовської [8], О.М. Старенької [9].

М.П. Войнаренко та Л.В. Овод запропонували свою версію формування, організацію та послідовність моніторингу системи інформаційно-

аналітичного забезпечення механізму управління амортизаційною політикою підприємств [3, с. 194–195, 197]. Її застосування спрямоване на підвищення якості управлінських рішень щодо управління амортизаційною політикою підприємства та його діяльністю в цілому.

А.А. Варава характеризує інформаційне забезпечення відповідно до різних стадій процесу стратегічного управління підприємством, визначає його особливості на певних стадіях [4].

С.А. Ткаченко вивчено залежність інформаційного забезпечення підсистеми економіко-аналітичної обробки інформації від структури управлінських рішень, які приймаються на промислових підприємствах та в науково-виробничих об'єднаннях [5].

О.А. Гавриш та С.М. Савченко розглядають інформаційні фактори інноваційної діяльності машинобудівних підприємств та практичні аспекти застосування інформаційно-інноваційного механізму для забезпечення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств [6].

С.В. Гушко запропонував механізм інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи управління в єдиному інформаційному середовищі, розглянув особливості його побудови [7, с. 55–56].

Н.С. Меджибовська розглядає процес організації раціонального руху інформаційних потоків підприємств. Досліджено етапи формування інформаційного забезпечення управління підприємством та розроблено практичні рекомендації щодо впровадження комплексної автоматизованої системи [8, с. 26–28].

О.М. Старенька досліджує принципи існування системної організації інформаційного забезпечення оперативного управління підприємством [8, с. 38–45].

У працях цих науковців визначаються різні аспекти інформаційного забезпечення механізму управління підприємством, але єдиної думки щодо його формування немає. Питанням інформаційного забезпечення механізму управління відтворенням основних засобів присвячено тільки працю М.П. Войнаренка та Л.В. Овод. Незважаючи на напрацювання щодо інформаційного забезпечення механізму управління підприємством, залишаються актуальними питання, пов'язані з інформаційним забезпеченням управління відтворенням основних засобів машинобудівних підприємств.

Метою дослідження є розробка положень щодо удосконалення інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних результатів. Управління відтворенням основних засобів підприємства – сукупність методів, прийомів, заходів, які спрямовані на підвищення ефективності формування та використання основних засобів.

Інформаційне забезпечення управління пов'язане зі збором, накопиченням, збереженням та аналізом інформації, яка необхідна для функціонування організаційно-економічного механізму управління підприємством. Інформаційне забезпечення управління – це сукупність реалізованих рішень щодо обсягів інформації, її якісного та кількісного складу, розміщення і форм організації [9, с. 39].

Для ефективного управління відтворенням основних засобів підприємства удосконалення інформаційного забезпечення є необхідною складовою. Використання оперативної та достовірної інформації щодо всіх стадій відтворення основних засобів на підприємстві дає можливість визначати необхідні обсяги фінансових ресурсів для здійснення відтворювальних процесів та оптимальну структуру джерел фінансування залежно від фінансового стану підприємства. Саме належне інформаційне забезпечення дозволяє оптимізувати процес управління, ризики, пов'язані з ним.

Розглянемо інформаційне забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства. Об'єктом інформаційного забезпечення є відтворення основних засобів машинобудівного підприємства.

Інформаційне забезпечення використовується з метою підвищення ефективності формування та використання основних засобів машинобудівного підприємства. Для досягнення мети вирішуються такі завдання: формування інформаційного середовища підприємства та обґрунтування інформаційних потоків за бізнес-процесами; визначення системи показників, які характеризують усі стадії відтворення основних засобів підприємства з метою їх подальшого планування, оцінки, аналізу та контролю; оцінка ефективності організаційно-економічного механізму забезпечення управління відтворенням основних засобів підприємства та розробка заходів щодо його покращання.

Розглянемо сутність кожного означеного завдання, сукупне вирішення якого сприяє удосконаленню інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства.

Інформаційне середовище підприємства включає в себе сукупність технічних засобів, методів і способів руху інформації, каналів та потоків її розповсюдження. Джерелом більшої частини інформації, яка характеризує відтворення основних засобів, є дані фінансового та управлінського обліку.

За рахунок впорядкованих інформаційних потоків та чітко побудованої інформаційної системи можна досягнути підвищення ефективності управлінських рішень. Інформаційний потік – сукупність інформації, необхідної для здійснення діяльності підприємства. До інформації ставиться низка вимог. Вона повинна бути своєчасною, повною, корисною, достовірною, зрозумілою, регулярною, релевантною.

Система бізнес-процесів дозволяє реалізувати принципи: процесно-орієнтованого підходу й системного підходу до менеджменту. Підсумком роботи є система організованих, взаємозалежних і ефективно керованих процесів організації. Відтворення основних засобів пов'язане з їх виробничим використанням, зносом, амортизацією, підтримкою у робочому стані, відновленням. Бізнес-процеси машинобудівного підприємства, пов'язані з відтворенням основних засобів, будуть включати: облік витрат на придбання (виготовлення) та встановлення об'єкта основних засобів; визначення балансової вартості основних засобів; амортизацію; облік витрат на ремонт основних засобів; облік наявності та використання джерел фінансування відтворення основних засобів.

Інформаційний потік бізнес-процесу «Облік витрат на придбання (виготовлення) та встановлення об'єкта основних засобів» буде містити дані про

витрати на придбання, виготовлення, транспортування, монтаж, встановлення об'єкта основних засобів (залежно від того, до якої групи основних засобів належить об'єкт та способу його появи – придбання, будівництво, виготовлення).

Інформаційний потік бізнес-процесу «Визначення балансової вартості основних засобів» пов'язаний з обліком балансової вартості основних засобів на всіх етапах їх використання на підприємстві, включаючи визначення первісної вартості, залишкової вартості в процесі експлуатації з урахуванням амортизації, відновлювальної вартості, ліквідаційної вартості.

Інформаційний потік бізнес-процесу «Амортизація» містить дані про групу основних засобів, мінімальний строк корисного їх використання, метод нарахування амортизації, витрати, що належать амортизації за певним об'єктом основних засобів, визначенні суми амортизаційних відрахувань.

Інформаційний потік бізнес-процесу «Облік витрат на ремонт основних засобів» пов'язаний з визначенням витрат на всі види ремонту основних засобів.

Інформаційний потік бізнес-процесу «Облік наявності та використання джерел фінансування відтворення основних засобів» буде містити дані про: величину власних та залучених джерел фінансування відтворення основних засобів; потребу в додаткових джерелах фінансування для досягнення планових показників з оновлення основних засобів; використання коштів на фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємства.

Ефективність економічного механізму управління відтворенням основних засобів підприємства оцінюється за такими показниками: покращання технічного стану активної частини основних засобів; зменшення витрат на ремонт основних засобів; зменшення часу простоїв обладнання; зниження вартості джерел відтворення основних засобів.

При цьому інформаційне забезпечення відтворення основних засобів машинобудівного підприємства будується на принципах економічної обґрунтованості, системності, узгодженості і взаємозв'язку показників.

Система показників, що характеризують відтворення основних засобів підприємства, включає показники забезпечення основними засобами, технічного стану основних засобів, руху основних засобів, ефективності використання основних засобів, фінансового забезпечення відтворення основних засобів, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Планування, оцінка та контроль цих показників дає можливість не тільки дослідити параметри відтворення основних засобів, але й вплив на ці процеси фінансового стану та ефективності діяльності підприємства.

Удосконалення інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства можна здійснювати за рахунок оптимізації руху інформаційних потоків підприємства, а також системи автоматизації управління підприємством.

Одним з напрямів покращання руху інформаційних потоків підприємства є реінжиніринг бізнес-процесів – метод кардинальної перебудови бізнес-процесів з метою досягнення якісно іншого, більш високого рівня показників виробничо-господарської діяльності підприємства; використовується як комплексний засіб реорганізації корпорації або окремих її організа-

ційних одиниць [10, с. 47]. Сучасні умови створюють такі вимоги до управління відтворенням основних засобів: забезпечення ефективної взаємодії між різними підрозділами, що беруть участь у процесі управління відтворенням основних засобів; перехід від функціонального до процесного підходу до управління; орієнтація управління відтворенням основних засобів на створення єдиної системи показників, спрямованих на виконання стратегії підприємства, що й забезпечує ефективне управління відтворенням основних засобів.

Система автоматизації управління підприємством має відповідати вимогам управління відтворенням основних засобів. При її побудові необхідно врахувати бізнес-процеси та інформаційні потоки, існуючі документи, які їх регламентують, та інструментарій управління. Важливим є використання автоматизації не тільки для потреб обліку основних засобів, а й для планування та оцінки ефективності використання основних засобів.

Висновки. Таким чином, можна дійти висновку, що при побудові інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів підприємства необхідно враховувати особливості діяльності підприємства. Виділення та характеристика інформаційних потоків, пов'язаних з відтворенням основних засобів на машинобудівному підприємстві, дозволяє підвищити ефективність управління за рахунок отримання оперативної інформації.

Побудова системи показників, що характеризують відтворення основних засобів машинобудівного підприємства, дозволяє оцінювати параметри відтворювального процесу та можливості вибору ефективних заходів щодо інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів.

Удосконалення інформаційного забезпечення управління відтворенням основних засобів машинобудівного підприємства запропоновано здійснювати за рахунок оптимізації руху інформаційних потоків підприємства, а також системи автоматизації управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Основні показники соціально-економічного розвитку країни за 2014 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/mp/or/or_u/or1214_u.htm

2. Індекси промислової продукції за видам діяльності у 2014 році [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/pr/iopp/iopp_u/iopp_14_u.htm

3. Войнаренко М.П. Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування механізму управління амортизаційною політикою підприємства [Електронний ресурс] / М.П. Войнаренко, Л.В. Овод // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 5 (10). – С. 192–198. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n5.html>

4. Варава А.А. Особливості формування інформаційного забезпечення стратегічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / А.А. Варава // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2333>

5. Ткаченко С.А. Апогей інформаційного забезпечення підсистеми економіко-аналітичної обробки інформації в функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення промисловими підприємствами та науково-виробничими об'єднаннями [Електронний ресурс] / С.А. Ткаченко // *Ефективна економіка*. – 2014. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3158>
6. Гавриш О.А. Сучасна парадигма конкурентоспроможності машинобудівних підприємств: роль інформаційно-інноваційного механізму. [Електронний ресурс] / О.А. Гавриш, С.М. Савченко // *Ефективна економіка*. – 2011. – № 3. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=490>
7. Гушко С.В. Напрямки та змістовне навантаження внутрішніх інформаційних потоків обліково-аналітичної системи управління підприємства [Електронний ресурс] / С.В. Гушко // *Незалежний аудитор*. – 2012. – № 1. – С. 50–56. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Na_2012_1_7.pdf
8. Меджибовська Н.С. Формування системи інформаційного забезпечення підвищення ефективності управління підприємством Формування системи інформаційного забезпечення підвищення ефективності управління підприємством [Електронний ресурс] / Н.С. Меджибовська // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2013. – № 4 (9). – С. 26–30. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n4.html>
9. Старенька О.М. Інформаційне забезпечення системи оперативного управління промислового підприємства / О.М. Старенька // *Вісник ДонНУЕТ*. – 2013. – № 3 (59). – С. 38–45.
10. Ілюхін О.О. Процесний підхід щодо проведення реструктуризації промислової корпорації / О.О. Ілюхін // *Вісник економічної науки України*. – 2009. – № 2. – С. 44–47.

References

1. Havrysh O.A. and Savchenko, S.M. (2011) *Suchasna paradyhma konkurentospromozhnosti mashynobudivnykh pidpryiemstv: rol' informatsiino-innovatsiinoho mekhanizmu* [The current paradigm of competitiveness engineering companies: the role of information and innovative mechanism]. *Elektronne naukove fakhove vydannia "Efektyvna ekonomika"* [Electronic scientific edition "Efficient economy"], vol. 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=490> (Accessed 31 January 2015).
2. Hushko S.V. *Napriamky ta zmistovne navantazhennia vnutrishnikh informatsiinykh potokiv oblikovo-analitychnoi systemy upravlinnia pidpryiemstva* [Directions and substantial burden of internal information flow accounting and analytical management company]. *Nezalezhnyi auditor* [The independent auditor], 2012, no. 1, pp. 50-56.
3. Iliukhin O.O. *Protsesnyi pidkhid schodo provedennia restrukturyzatsii promyslovoi korporatsii* [Process approach to restructuring industrial corporation]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy* [Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy], 2009, no. 2, pp. 44-47.
4. Medzhybovs'ka N.S. (2013) *Formuvannia systemy informatsiinoho zabezpechennia pidvyschennia efektyvnosti upravlinnia pidpryiemstvom Formuvannia systemy informatsiinoho zabezpechennia pidvyschennia efektyvnosti upravlinnia*

pidpriemstvom. [Formation of information system efficiency of enterprise management information system formation efficiency management]. *Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal* [Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal. Electronic scientific journal ECONOMICS: time realities], vol. 4 (9). Available at: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n4.html> (Accessed 31 January 2015).

5. Staren'ka O.M. *Informatsiine zabezpechennia systemy operatyvnoho upravlinnia promysloвого pidpriemstva* [Information support of operational control system of industrial enterprise]. *Visnyk DonNUET* [Bulletin DonNUET], 2013, no. 3(59), pp. 38-45.

6. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2015), "Basic indicators of social and economic development of Ukraine for 2014", available at: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/mp/op/op_u/op1214_u.htm (Accessed 31 January 2015).

7. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2015), "Indices of industrial production by activity in 2014", available at: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/pr/iopp/iopp_u/iopp_14_u.htm (Accessed 31 January 2015).

8. Tkachenko S.A. (2014) *Apohei informatsiinoho zabezpechennia pidsystemy ekonomiko-analitychnoi obrobky informatsii v funktsional'no rozvynutykh systemakh upravlinnia spetsial'noho pryznachennia promyslovymy pidpriemstvamy ta nauково-vyrobnychymy ob'iednanniamy* [Apogee information supply subsystem economics and analytical information processing in functional management systems developed special purpose industrial enterprises and research and production units]. *Elektronne naukowe fakhove vydannia "Efektyvna ekonomika"* [Electronic scientific edition "Efficient economy"], vol. 6. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3158> (Accessed 31 January 2015).

9. Varava A.A. (2013) *Osoblyvosti formuvannia informatsiinoho zabezpechennia stratehichnoi diial'nosti pidpriemstva* [Features of the formation of strategic information of the company]. *Elektronne naukowe fakhove vydannia "Efektyvna ekonomika"* [Electronic scientific edition "Efficient economy"], vol. 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2333> (Accessed 31 January 2015).

10. Voynarenko M.P. and Ovod, L.V. (2013) *Informatsiino-analitychne zabezpechennia funktsionuvannia mekhanizmu upravlinnia amortyzatsiinoiu politykoiu pidpriemstva* [Information and analytical support for the functioning of the management company depreciation policy]. *Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal* [Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal. Electronic scientific journal ECONOMICS: time realities], vol. 5 (10). Available at: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n5.html> (Accessed 31 January 2015).

Рассмотрено информационное обеспечение управления воспроизводством основных средств машиностроительного предприятия. Обоснована необходимость формирования информационного обеспечения управления воспроизводством основных средств предприятия. Охарактеризованы составляющие информационного обеспечения управления воспроизводством основных средств машиностроительного предприятия. Предложены направления улучшения информационного обеспечения управле-

ня воспроизводством основных средств машиностроительного предприятия за счет оптимизации движения информационных потоков предприятия, а также системы автоматизации управления предприятием.

Ключевые слова: основные средства, воспроизводство основных средств, информационное обеспечение.

The article deals with information support playback control plant and machine-building enterprise. The necessity of formation of an information security management reproduction of fixed assets of the company is grounded. The characteristic components of information support management reproduction of fixed assets of the machine-building enterprise. Directions improving information security management reproduction fixed assets machine-building enterprise by optimizing traffic information flows of the company and automation systems management.

Key words: fixed assets, reproduction of fixed assets, information management.

Одержано 9.02.2015.